

Asia: VN/23497/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta (HYY) kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesitystä opintotukilain muuttamisesta VN/23497/2023.

HYY ei kannata opintotuen lainapainotteisuuden lisäämistä. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen 2021 mukaan joka kolmas korkeakouluopiskelija kärsii ahdistus- ja masennusoireilusta. Yksi suurimmista syistä hyvinvoinnin heikkenemiseen on toimeentulon taso, jota pyritään kompensoimaan työntekoa lisäämällä. Opiskelijoiden tilanne on heikentynyt erityisesti nopean korkojen sekä hintojen nousun myötä. Opiskelijan kaupunki 2023 -tutkimuksen mukaan 39 % pääkaupunkiseudun opiskelijoista ovat jättäneet ostamatta ruokaa ja/tai lääkkeitä heikon toimeentulon vuoksi.

Opiskelijoiden päätoimisen opiskelun edistämiseksi ja ostovoiman turvaamiseksi opintorahaan olisi tarpeen tehdä euromääräinen tasokorotus. Niukan toimeentulon leikkaaminen ja velkaantumisen lisääminen tosiasiallisesti siirtää koulutuksen kustannuksia yhteiskunnalta yksilölle, jolloin koulutuksen saavutettavuus heikkenee. Lainapainotteisuuden lisäämisellä kasvatetaan myös kynnystä hakeutua korkeakoulutukseen heikommista sosioekonomisista lähtökohdista.

Lausunnonantajan näkemykset opintorahan huoltajakorotuksen korottamisesta

HYY kiittää perheellisten opiskelijoiden huomioimisesta, mutta toteaa, että perheellisten opiskelijoiden taloudellinen tilanne ei esitetyllä korotuksella tosiasiallisesti kohene. Opintorahan indeksijäädytys kumooa korotuksen lähes kokonaan. Jos perheellisten opiskelijoiden tilannetta halutaan parantaa, olisi korotettava summa merkittävästi suurempi.

Lausunnonantajan näkemykset opintolainan valtioneuvoston korottamisesta

HYY toteaa, ettei opiskelijan toimeentulon täydentäminen lainalla ole tavoiteltavaa. Leikkaukset opintorahaan ja yleiseen asumistukeen heikentävät opiskelijoiden jo riittämätöntä toimeentuloa. Huoli toimeentulosta vaikuttaa myös heikentävästi opiskelijoiden hyvinvointiin. Opintolainakanta on kaksinkertaistunut vuodesta 2017 lähtien 6 miljardiin euroon. Samalla opiskelijoiden kyky maksaa velkaa takaisin on heikentynyt, ja jo heinäkuussa Kela on raportoinut maksaneensa 42 miljoonaa

euroa maksukyvyttömiä opiskelijoiden puolesta. Heinäkuussa mitattu summa on 11 miljoonaa euroa enemmän kuin koko viime vuonna.

Opintolainan valtiontakauksen määrän nostolla ei välttämättä ole ohjausvaikutusta opiskeluun käytettävän ajan suhteen. Opiskelijoiden huoli velan maksukyvyistä ja velan määrän vaikutuksista perheen perustamiseen ja ensiasunnon ostoon on kasvanut. HYY näkee, että toimeentulon täydentäminen esimerkiksi työntöällä voidaan kokea taloudellisesti pienempänä riskinä, vaikka se pidentäisi opintoaikaa. Opintotuen muiden osien heikennysten myötä opiskelijat odotettavasti lisäävät viikoittaista palkkatyöhön käytettävää aikaansa, jolloin opintojen edistäminen jää toissijaiseksi.

Määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat tällä hetkellä oikeutettuja opintolainahyvitykseen, jonka määrä on noin 20–30 prosenttia lainapääomasta. Jos opintolainan valtiontakauksen määrää korotetaan, tulisi myös nostaa opintolainahyvityksen ylärajaa samassa suhteessa.

HYY toteaa, että esitysluonnoksessa annetut muutosehdotukset eivät edistä hallituksen tavoitetta opintojen tavoiteajassa etenemisestä. Opiskelijoiden toimeentuloon kohdistuvista muutoksista tulisi tehdä yksittäisten vaikutusarviointien lisäksi kokonaisarviointi, joka huomioi muun muassa vaikutukset opiskelijoiden mielenterveyteen.

Lausunnonantajan näkemykset muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden opintolainan lukukausikohtaisten nostokertojen lisäämisestä

--

Hamidulla Miran
Helsingin yliopiston ylioppilaskunta